

РЕЦЕНЗІЯ

**доктора економічних наук, професора,
професора кафедри обліку і оподаткування
Західноукраїнського національного університету
МУРАВСЬКОГО Володимира Васильовича**

**на дисертаційну роботу
КИРИКА Василя Ігоровича**

**на тему: «Облік і аналіз в системі управління закладами охорони
здоров'я», подану на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю
071 «Облік і оподаткування» галузі знань 07 «Управління та
адміністрування»**

Актуальність теми дослідження

Ефективність діяльності закладів охорони здоров'я дедалі більше залежить від якості інформаційної взаємодії між керівництвом, медичним персоналом, Національною службою здоров'я України, органами місцевого самоврядування, пацієнтами та іншими зацікавленими сторонами. У результаті формується інтегроване інформаційне середовище управління діяльністю медичних закладів, яке забезпечує координацію управлінських процесів, раціональне використання ресурсів та підвищення якості медичних послуг.

Основою інформаційного забезпечення управління діяльністю закладів охорони здоров'я є система обліку й аналізу, яка формує своєчасну, достовірну та релевантну інформацію про доходи, витрати, фінансові результати, використання матеріальних, фінансових і трудових ресурсів, ефективність надання медичних послуг та результативність функціонування медичних закладів. Водночас сучасні умови реформування галузі охорони здоров'я, цифрової трансформації та зміни фінансових механізмів висувають нові вимоги до організації обліково-аналітичного забезпечення, що передбачають удосконалення управлінського обліку, розвиток сучасного аналітичного інструментарію, автоматизацію інформаційних процесів, формування управлінської звітності та використання цифрових технологій для підтримки процесу прийняття управлінських рішень. Необхідність удосконалення теоретичних основ, організаційно-методичних положень і практики обліку та аналізу в системі управління закладами охорони здоров'я відповідно до

сучасних викликів реформування медичної галузі та цифровізації управління визначає актуальність обраної Кириком Василем Ігоровичем теми дисертаційного дослідження, обґрунтованість визначення його предмета, а також логічність сформульованих мети та завдань дослідження.

Зв'язок з науковими програмами, планами, темами

Дисертаційну роботу виконано відповідно до планів науково-дослідних робіт кафедри обліку і оподаткування Західноукраїнського національного університету в межах тем: «Цифрова трансформація обліку для забезпечення кібернетичної безпеки» (державний реєстраційний номер 0125U002881), «Розвиток системи бухгалтерського та управлінського обліку в умовах соціально економічних викликів» (державний номер реєстраційний номер 0122U000927) та «Цифровізація обліку в системі управління енергетичною та кібернетичною безпекою України у воєнний та повоєнний періоди» (державний номер реєстраційний номер 0126U002206).

Особистий внесок дисертанта в отриманих наукових результатах

Дисертація є результатом самостійного наукового дослідження, у якому здобувач поглибив і розвинув теоретико-методичні засади обліку й аналізу в системі управління закладами охорони здоров'я, а також запропонував науково обґрунтовані практичні рекомендації щодо їх удосконалення в умовах реформування системи охорони здоров'я та цифрової трансформації управління. Автору належать наукові ідеї, теоретичні узагальнення, обґрунтування вибору методів дослідження, сформульовані висновки та розроблені практичні рекомендації. Особистий внесок автора у колективні наукові публікації чітко визначено в переліку наукових праць. У дисертації використано власні наукові напрацювання автора. Обсяг і зміст особистого внеску здобувача є достатніми для виконання дисертаційної роботи та свідчать про його здатність самостійно здійснювати наукові дослідження й розв'язувати актуальні наукові завдання.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків та рекомендацій

Дисертаційне дослідження характеризується логічністю побудови, науковою обґрунтованістю та високим рівнем достовірності сформульованих положень і рекомендацій. Достовірність викладених у роботі висновків забезпечується використанням різнопланових і авторитетних джерел інформації, що дозволило комплексно дослідити проблематику обліку й аналізу в системі управління закладами охорони здоров'я. Залучення широкої інформаційної бази стало важливим інструментом для перевірки наукових положень і вирішення практичних завдань дослідження.

Обрана мета повністю узгоджується з темою роботи, а об'єкт і предмет дослідження мають достатнє аналітичне відображення в її змісті. Доказовість і наукова вивіреність основних результатів, положень і рекомендацій підтверджується значною кількістю публікацій здобувача у фахових періодичних виданнях, а також активною участю в міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях. Опубліковані праці демонструють вагомий особистий внесок автора у розв'язання актуальних теоретичних і прикладних питань розвитку обліку й аналізу діяльності закладів охорони здоров'я. Таким чином, зміст дослідження повною мірою відповідає його назві, меті та поставленим завданням. Основні наукові результати викладено послідовно й аргументовано, а висновки та практичні рекомендації ґрунтуються на власних дослідженнях здобувача, що пройшли апробацію та спираються на належну інформаційну базу.

Ступінь наукової новизни результатів дисертаційного дослідження

Найбільш вагомими результатами, що засвідчують особистий внесок здобувача у розвиток досліджуваної проблематики та визначають наукову новизну дисертаційної роботи, представлені у вигляді взаємопов'язаних теоретичних положень, методичних розробок і практичних рекомендацій. Аналіз змісту дисертації та основних наукових публікацій автора дає підстави виокремити низку оригінальних теоретико-методичних положень, висновків і практичних

рекомендацій, які характеризуються науковою новизною та свідчать про вагомий особистий внесок здобувача у розв'язання актуального наукового завдання щодо розвитку теоретичних засад, удосконалення методики й організації обліку та аналізу в системі управління закладами охорони здоров'я в умовах реформування галузі та цифрової трансформації управлінських процесів.

У межах реалізації поставленої мети дослідження, яка полягає в удосконаленні теоретико-методичних положень і розробленні практичних рекомендацій щодо розвитку системи обліку й аналізу в управлінні закладами охорони здоров'я, здобувач визначив комплекс взаємопов'язаних наукових і прикладних завдань. Їх послідовне вирішення дало змогу отримати результати, що мають належний рівень наукової новизни та практичної значущості, а також знайшли відображення в авторських теоретичних положеннях, методичних рекомендаціях, висновках і пропозиціях щодо вдосконалення обліково-аналітичного забезпечення управління діяльністю закладів охорони здоров'я.

Серед наукових результатів, спрямованих на вдосконалення теоретико-методичних засад і розроблення прикладних рекомендацій щодо розвитку обліку й аналізу в системі управління закладами охорони здоров'я, варто відзначити:

1. Комплексне дослідження теоретико-правових засад обліку й аналізу в закладах охорони здоров'я, що дало змогу визначити сучасні виклики розвитку обліково-аналітичного забезпечення діяльності медичних закладів, обґрунтувати підхід до визначення мети й завдань обліку та аналізу відповідно до специфіки комунальних некомерційних підприємств, удосконалити нормативно-регуляторні засади організації обліку й аналізу та сформулювати концептуальні положення інформаційного забезпечення управління закладами охорони здоров'я (розділ 1).

2. Удосконалену систему управлінського обліку діяльності закладів охорони здоров'я, яка передбачає позиціонування медичної послуги як специфічного об'єкта обліку, багаторівневе групування витрат за джерелами фінансування, напрямками медичної допомоги, структурними підрозділами й економічним змістом, а також адаптацію аналізу беззбитковості до

особливостей фінансування комунальних некомерційних підприємств та впровадження підходу до рейтингування медичного персоналу, що сприяє підвищенню ефективності управлінських рішень (параграфи 2.1–2.2).

3. Розроблений підхід до калькулювання медичних послуг, який ґрунтується на використанні драйверів витрат, зважених за часовими параметрами та трудомісткістю медичних процедур, забезпечує більш об'єктивний розподіл непрямих витрат, підвищує достовірність визначення собівартості медичних послуг і створює інформаційну основу для оптимізації витрат закладів охорони здоров'я (параграф 2.3).

4. Удосконалене аналітичне забезпечення управління діяльністю закладів охорони здоров'я, яке передбачає формування моделі управлінської звітності, розроблення алгоритмізованої моделі аналізу показників Звіту про управління, використання регресійного відбору релевантних фінансових показників і блок-схеми семициклового експрес-аналізу для оцінювання результативності діяльності, формування матриці ризиків і можливостей та підвищення обґрунтованості управлінських рішень (параграфи 3.1–3.3).

Повнота опублікування основних положень дисертації

Дисертаційне дослідження Кирика Василя Ігоровича є самостійною, комплексною і повноцінною науковою працею. Основні положення дисертаційної роботи оприлюднені в 12 наукових працях загальним обсягом 4,33 д.а., особисто автору належить 3,34 д. а, із них: 5 статей у фахових наукових виданнях, в яких опубліковані основні наукові результати, (обсягом 1,99 д. а.); 7 публікацій апробаційного характеру, які додатково відображають наукові результати дослідження (обсягом 1,35 д. а.).

Основні результати дисертаційного дослідження, що становлять наукову новизну, були апробовані та отримали позитивне наукове обговорення під час численних міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференцій. Представлена дисертація є результатом самостійного наукового пошуку здобувача, який сформував концептуальні засади, удосконалив теоретико-методичні положення та розробив практичні рекомендації щодо розвитку

системи обліку й аналізу в управлінні діяльністю закладів охорони здоров'я в умовах реформування галузі та цифровізації управлінських процесів. Усі наукові положення, авторські ідеї, теоретичні узагальнення, аналітичні висновки та практичні рекомендації, винесені на захист, є результатом особистої наукової діяльності автора, належним чином висвітлені в його наукових публікаціях і підтверджують самостійний характер виконаного дослідження.

Теоретичне та практичне значення отриманих результатів і рекомендацій про їх використання

Результати дисертаційного дослідження мають вагомe теоретичне значення, оскільки поглиблюють наукові уявлення про розвиток обліку й аналізу в системі управління закладами охорони здоров'я в умовах реформування галузі та цифровізації управлінських процесів. Значну практичну цінність мають запропоновані автором рекомендації щодо вдосконалення управлінського обліку, аналізу діяльності, калькулювання медичних послуг, формування управлінської звітності та використання сучасного аналітичного інструментарію для підвищення ефективності управління закладами охорони здоров'я. Таким чином, результати дисертаційного дослідження мають як теоретичне значення для подальшого розвитку науки про облік і аналіз, так і практичну цінність для вдосконалення інформаційно-аналітичного забезпечення управління діяльністю закладами охорони здоров'я.

Оцінка структури дисертації, мови та стилю викладення

Дисертаційна робота Кирика Василя Ігоровича характеризується продуманою структурою, внутрішньою узгодженістю та змістовною завершеністю. Послідовність викладення матеріалу в розділах забезпечує логічний розвиток дослідження, сприяє комплексному розкриттю проблематики обліку й аналізу в системі управління закладами охорони здоров'я та дозволяє простежити особистий внесок здобувача у вирішення актуального наукового завдання. Структура і зміст дисертації відповідають встановленим академічним стандартам та оформлені відповідно до вимог,

затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертації».

Дисертація складається зі вступу, трьох розділів й висновків, списку використаних джерел і додатків. Обсяг основного тексту дисертації становить 190 сторінок друкованого тексту. Загальний обсяг роботи становить 272 сторінки. Робота містить 39 рисунків, 23 таблиці, 16 додатків на 39 сторінках. Список використаних джерел налічує 217 найменувань і розміщений на 28 сторінках.

Дисертаційна робота Кирика Василя Ігоровича підготовлена діловою українською мовою, що ґрунтується на загальнонауковій та економічній термінології. Стиль викладення тексту є науковим завдяки логічній послідовності розкриття змісту розділів і підрозділів дисертації, однозначності трактування дефініцій і категорій, взаємозв'язку мети, завдань, наукової новизни, висновків і практичних рекомендацій, об'єктивності аналізу наукових підходів та формуванню авторської позиції щодо розвитку обліку й аналізу в системі управління закладами охорони здоров'я.

Відповідність дисертації спеціальності, за якою вона подається до захисту

За змістом та оформленням дисертація Кирика Василя Ігоровича на тему «Облік і аналіз в системі управління закладами охорони здоров'я» загалом відповідає встановленим вимогам Міністерства освіти і науки України за спеціальністю 071 «Облік і оподаткування» галузі знань 07 «Управління та адміністрування».

Пропозиції та зауваження до дисертації

Поряд із вагомими науковими результатами, високою якістю змістового наповнення та належним рівнем оформлення дисертаційної роботи доцільно звернути увагу на окремі зауваження та дискусійні аспекти. Серед найбільш суттєвих із них варто відзначити:

1. Частково порушено логіку викладення теоретичних положень у першому розділі дисертаційної роботи. Зокрема, спочатку автором розкрито

теоретичні основи аналізу діяльності у сфері охорони здоров'я, тоді як сучасні завдання обліку в управлінні діяльністю закладів охорони здоров'я розглянуто лише в наступному підрозділі. Крім того, окремі теоретичні аспекти обліку, пов'язані з впливом специфіки діяльності медичних закладів на побудову облікової системи, перенесено до другого розділу дисертації. Зазначені питання доцільніше було систематизувати в першому розділі, тоді як другий розділ логічніше зосередити на розробленні та обґрунтуванні авторських пропозицій щодо вдосконалення методики обліку для потреб управління.

2. Дискусійною видається пропозиція щодо розподілу непрямих витрат на основі вагових коефіцієнтів лабораторних досліджень, визначених за нормативним часом їх виконання. У сучасних клініко-діагностичних лабораторіях значна частина досліджень виконується автоматизованими аналізаторами, які забезпечують одночасне проведення великої кількості тестів із одного зразка біоматеріалу. За таких умов тривалість виконання окремого дослідження не завжди відображає фактичний рівень використання трудових, матеріальних і технічних ресурсів, унаслідок чого застосування часових вагових коефіцієнтів може впливати на об'єктивність розподілу непрямих витрат.

3. Відсутність прикладних розрахунків, виконаних на основі даних діяльності конкретних закладів охорони здоров'я, дещо обмежує можливість практичної перевірки запропонованого підходу до етапності проведення аналізу управлінської звітності в розрізі різних функціональних напрямів. Наведення відповідних прикладів практичного застосування сприятиме більш повній оцінці ефективності розроблених методичних рекомендацій.

4. Для підвищення практичної цінності результатів дослідження доцільно було більш детально висвітлити особливості впровадження запропонованої моделі управлінської звітності та алгоритмізованого аналізу в закладах охорони здоров'я різного рівня й масштабу діяльності. Це дало б змогу ширше оцінити універсальність запропонованих методичних підходів, можливості їх адаптації до специфіки функціонування окремих медичних закладів та особливостей їх інформаційного забезпечення.

Наведені зауваження і побажання не зменшують позитивної оцінки дисертації.

Загальна оцінка роботи, її відповідність встановленим вимогам

Дисертація Кирика Василя Ігоровича на тему «Облік і аналіз в системі управління закладами охорони здоров'я», подана до захисту на здобуття ступеня доктора філософії, є самостійним, завершеним науковим дослідженням, у якому розроблено та науково обґрунтовано теоретичні, організаційно-методичні й практичні положення щодо розвитку обліку й аналізу в системі управління діяльністю закладів охорони здоров'я в умовах реформування галузі та цифровізації управлінських процесів. Дисертаційна робота виконана на належному науковому рівні, повністю відповідає обраній темі, а поставлену мету дослідження успішно досягнуто.

З огляду на актуальність обраної тематики, наукову новизну одержаних результатів, їх теоретичне значення та практичну цінність, а також відповідність структури, змісту, стилю й мови викладення, дисертаційна робота Кирика Василя Ігоровича на тему «Облік і аналіз в системі управління закладами охорони здоров'я» відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, а також вимогам наказу Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 р. № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» (зі змінами), а її автор – Кирик Василь Ігорович – заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 071 «Облік і оподаткування» галузі знань 07 «Управління та адміністрування».

Рецензент:

доктор економічних наук, професор,
професор кафедри обліку і оподаткування
Західноукраїнського національного
університету МОН України

Володимир МУРАВСЬКИЙ
Анна СЕМЕНКО
Володимир МУРАВСЬКИЙ